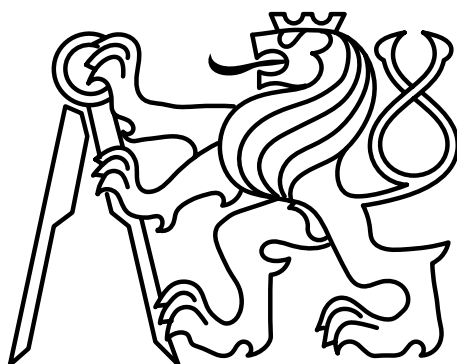

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

**Výroční zpráva knihoven ČVUT
za rok 2000**

Praha, duben 2001

České vysoké učení technické v Praze

V Ý R O Č N Í   Z P R Á V A

KNIHOVEN ČVUT

ZA ROK 2000

Zpracovala: PhDr. Barbora Ramajzlová
Mgr. Štěpánka Žižková

Podklady připravili:

Ludmila Jirsová, Mgr. Marie Kyselová, Marta Machytková, Barbora Maňhalová,
PhDr. Ludmila Tichá, Mgr. Hana Urbanová, Ing. Petr Vandrovec, RNDr. Ivana Hájková

– duben 2001 –

1. Úvod

Knihovny ČVUT předkládají společnou výroční zprávu již potřetí. Jejich struktura se nezměnila, systém knihoven ČVUT stále tvoří fakultní a ústavní knihovny, které jsou lokalizovány podle podmínek svých fakult a součástí.

2. Systém knihoven ČVUT

Po stránce organizace a řízení jsou knihovny samostatnými pracovišti fakult a ústavů. Pouze Ústřední knihovna elektrotechnické fakulty je součástí vyššího celku, kterým je Středisko vědecko-technických informací FEL ČVUT. Knihovny jsou umístěny v různých lokalitách Prahy, přičemž některé fakulty jsou dokonce rozmístěny do několika pražských částí, takže knihovna není stejně dostupná pro všechny studenty i pracovníky dané fakulty.

Uživatelé knihoven ČVUT jsou studenti ČVUT všech typů studia, pedagogičtí a vědeckovýzkumní pracovníci ČVUT. Dalšími uživateli jsou studenti a pracovníci jiných vysokých škol, knihovny v rámci meziknihovnických služeb a odborná veřejnost.

Systém knihoven ČVUT tvoří:

Ústřední knihovna Fakulty stavební a Fakulty architektury*

Thákurova 7, Praha 6 - Dejvice

Ústřední knihovna Fakulty strojní*

Karlovo nám. 13, Praha 2 - Nové Město

Ústřední knihovna Fakulty elektrotechnické*

Technická 2, Praha 6 - Dejvice

Ústřední knihovna Fakulty jaderné a fyzikálně inženýrské

Břehová 7, Praha 1

Ústřední knihovna Fakulty dopravní

Konviktská 20, Praha 1

Vědecká knihovna Kloknerova ústavu

Šolínova 7, Praha 6 - Dejvice

Knihovna Masarykova ústavu vyšších studií

Horská 3, Praha 2

Knihovna Výpočetního a informačního centra

Oddělení knihoven VIC

Zikova 4, Praha 6 - Dejvice

*součástími jsou dílčí (katederní nebo ústavní) knihovny

Vývoj knihoven podle základních statistických ukazatelů je sledován od roku 1996, kdy byly zapojeny do systému knihoven ČVUT dvě nejmladší knihovny - Ústřední knihovna Fakulty dopravní a Knihovna Masarykova ústavu vyšších studií. V průběhu posledních let nedošlo v systému knihoven k žádným výrazným změnám. Pouze knihovna VIC se přestěhovala do menšího prostoru, protože zredukovala objem fondů i služeb na úroveň odpovídající potřebám pracovníků VIC.

ČVUT	1996	1997	1998	1999	2000
Knihovní fondy	491 104	499 099	504 538	499 064	499 189
Přírůstky/rok	12 686	9 817	9 973	7 757	7 897
Počet titulů čas.	886	827	832	762	735
Výpůjčky/rok	37 914	40 249	48 106	59 831	65 119
Počet uživatelů	9 334	12 590	15 769	21 621	24 990
Knihovníci	32,5	31,75	30,5	31,5	32,8
Studijní místa	363	367	392	462	470

tab. 1

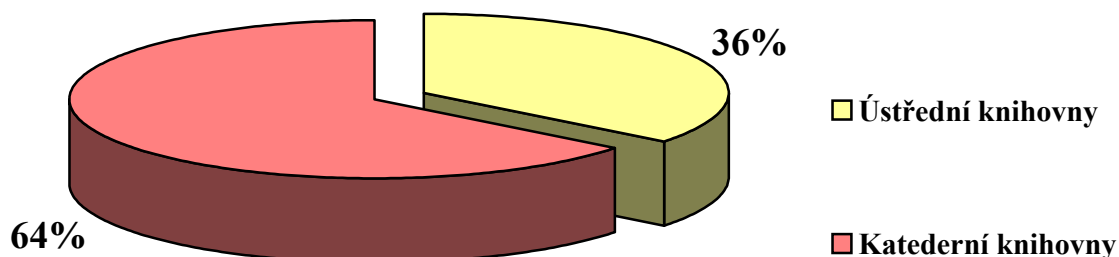
Podle základních statistických ukazatelů vypadal rok 2000 v jednotlivých knihovnách dle následující tabulky:

	FSv+FA	FSI	FEL	FJFI	FD	KÚ	MÚVS	VIC	Celkem
Kn. Fond	152 820	108 638	109 285	80 390	4 098	36 614	6 833	511	499 189
Přírůstek	2 155	1 907	1 656	906	452	335	454	32	7 897
Výpůjčky	14 338	19 640	16 743	5 351	2 563	1 475	4 883	126	65 119
Uživatelé	7 685	5 778	7 974	1 671	1 143	82	598	59	24 990
Časopisy	161	183	195	93	44	50	5	4	735
Stud. Míst	185	126	85	50	13	4	7	0	470
Zaměstn.	8,5	8,7	7,5	3	2	1	2	0,1	32,8

tab. 2

3. Knihovní fondy

Objem knihovních fondů se ani v roce 2000 významně nezměnil. Počet ročních přírůstků je takřka vyrovnáný s počtem vyřazených knihovních jednotek (úbytek). Knihovny se jednak snaží uchovávat živý fond, a jednak pamatují na svoje omezené skladištní prostory. Stále přetrvává velká rozptýlenost knihovních fondů, jak je vidět z grafu č. 1. Více než 60% všech knihovních jednotek je umístěno v katederních knihovnách. Na fakultách a ústavech, kde tradice katederních knihoven není, je situace obdobná, protože většina pracovníků má tzv. dlouhodobé výpůjčky dokumentů.

graf 1

Ukazatel přírůstek knihovních fondů byl v roce 2000 poněkud příznivější proti roku 1999. Vypadá to, že se zastavil výrazný pokles přírůstků, ale bylo by předčasné tvrdit, že se jedná o jednoznačně zlepšující se trend. To ukáže až rok 2001. Nadále se snižuje počet odebíraných periodik v rámci celé školy. Souvisí to pochopitelně se sníženými finančními prostředky, které jsou věnovány na jejich nákup. Na druhé straně byl rozšířen přístup k některým časopisům, resp. k jejich elektronické verzi (kap.6). Díky rozvoji elektronických služeb lze nedostatek originálních časopisů nahrazovat získáváním a dodáváním kopií požadovaných článků nebo jejich částí.

4. Financování knihovních fondů

Provoz knihoven ČVUT je financován z prostředků fakult a ústavů. Na nákup informačních zdrojů je knihovnám většinou přidělen finanční limit, se kterým hospodaří celý rok. Celková částka, kterou knihovny vyčerpaly v roce 2000 na nákup informačních zdrojů z těchto prostředků, je uvedena v tab. 3.

Významná část nákupů je hrazena z tzv. dalších finančních zdrojů, které ve financování knihoven hrají rok od roku významnější roli (tab. 4.). Tyto další finanční zdroje jsou využívány většinou pro doplňování katederních knihoven. Patří sem jak finanční prostředky z jednotlivých kateder, tak finanční prostředky z tzv. doplňkové činnosti fakult a ústavů. Největší podíl tzv. dalších finančních zdrojů mají grantové prostředky. Dalším zdrojem jsou i tzv. výzkumné záměry. V roce 2000 se z těchto prostředků nakoupilo bezmála 60% celého knižního fondu, stejně jako v roce 1999. Dokumenty zakoupené z těchto prostředků se po zpracování v ústřední knihovně vrací na příslušnou katedru.

2000 – rozpočty knihoven (+fakulty)

Fakulta	Knihy	Časopisy	Celkem
FSv+FA	168 873	1 078 063	1 246 936
FSI	532 543	611 571	1 144 114
FEL	165 533	1 072 079	1 237 612
FJFI	174 713	885 565	1 060 278
FD	97 580	44 490	142 070
KÚ	1 581	0	1 581
MÚVS	378 548	58 296	436 844
VC	4 358	1 330	5 688
Celkem	1 523 729	3 751 394	5 275 123

tab. 3

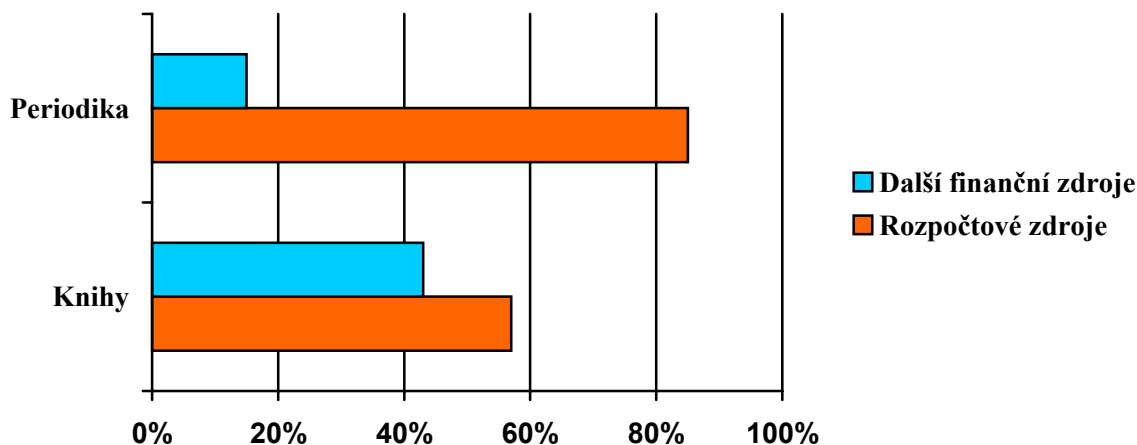
2000 – další finanční zdroje

Knihy	Časopisy	Celkem
142 434	20 563	162 997
342 798	13 529	356 327
423 527	187 509	611 036
95 831	0	95 831
25 930	0	25 930
59 483	403 169	462 652
0	0	0
10 170	0	10 170
1 099 465	624 770	1 724 235

tab. 4

Pozn: Položka Knihy zahrnuje všechny typy dokumentů, kromě periodik

Podíl dalších finančních zdrojů na nákupu knih a periodik v roce 2000

graf 2

Celkové financování informačních zdrojů po fakultách v letech 2000, 1999 a 1998

Fakulta	2000			1999			1998		
	Knihy	Časopisy	Celkem	Knihy	Časopisy	Celkem	Knihy	Časopisy	Celkem
FSv+FA	311 307	1 098 626	1 409 933	513 247	680 427	1 354 467	545 165	739 040	1 284 205
FSI	875 341	625 100	1 500 441	709 207	1 333 469	2 042 676	262 065	1 622 994	1 885 059
FEL	589 060	1 259 588	1 848 648	973 930	1 237 637	2 211 567	951 026	1 140 844	2 091 870
FJFI	270 544	885 565	1 156 109	226 515	987 970	1 214 485	247 351	1 058 063	1 305 414
FD	123 510	44 490	168 000	46 880	86 052	132 932	74 461	76 545	151 006
KÚ	61 064	403 169	464 233	199 243	181 584	380 827	261 647	242 466	504 113
MÚVS	378 548	58 296	436 844	369 401	12 277	381 678	565 479	10 528	576 007
VIC	14 528	1 330	15 858	15 550	8 600	24 150	13 990	8 870	22 860
Celkem	2 623 902	4 376 164	7 000 066	3 053 973	4 528 016	7 581 989	2 921 184	4 899 350	7 820 534
Celkem	1 349 545*		8 349 611	1 527 000*		9 108 989	525 683*		8 346 217

*elektronické informační zdroje

*databáze+Dialog

*databáze na CD ROM

tab. 5

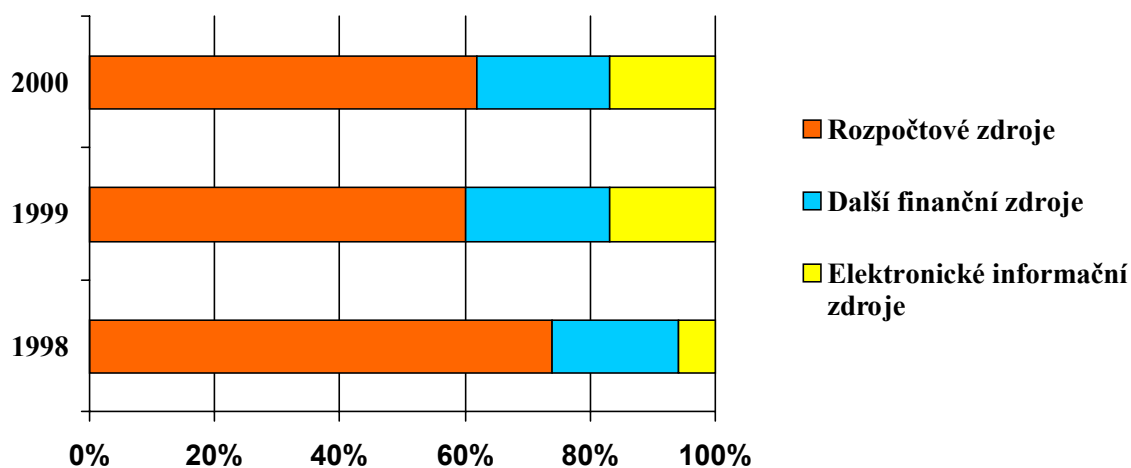
ČVUT financuje již několik let z *centrálních prostředků* vybrané *elektronické informační zdroje*, v roce 2000 za ně zaplatilo bezmála 1 350 000,- Kč. Bylo to skoro o 200 tisíc méně než v předchozím roce. Pokles v této částce je ale relativní, byl totiž kompenzován přínosem projektů z programu LI MŠMT ČR. Více o tom je uvedeno v kap. 6 Zajištění a zpřístupnění informačních zdrojů.

Hodnotíme-li rok 2000 z pohledu financování nákupů informačních zdrojů je třeba si uvědomit, že finanční prostředky na nákup tištěné produkce (knihy, časopisy) vykazují pokles, a to proti roku 1999 o bezmála 800 tisíc. Když si uvědomíme jejich pravidelný meziroční finanční nárůst (10%), tak je to pokles významný a lze jen doufat, že vývoj těchto finančních prostředků nebude mít sestupnou tendenci v letech příštích. Lepší situace je v nákupu elektronických informačních zdrojů, ale jak je výše uvedeno, část nákupů je hrazena z prostředků projektů LI MŠMT.

	1998	1999	2000
Klasické informační zdroje	7 820 534	7 581 989	7 000 066
Elektronické informační zdroje	525 683	1 527 000	1 349 545

tab. 6

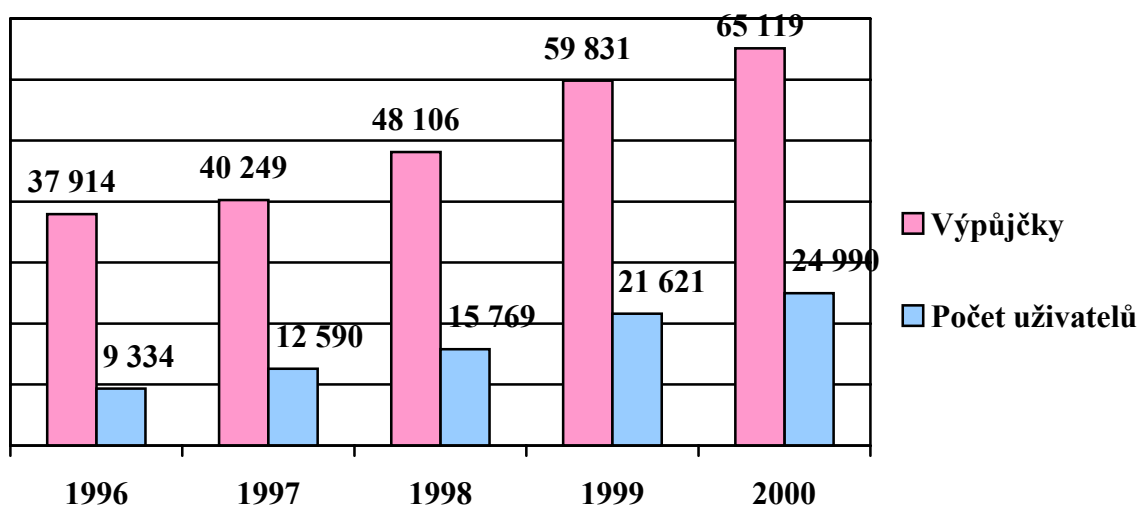
Podíl jednotlivých finančních zdrojů v rozpočtech knihoven ČVUT

graf 3

5. Služby

Ve **výpůjčních službách** vzrostl opět počet absenčních výpůjček (graf č.4). Tento nárůst je trochu ovlivněn tzv. prolongacemi absenčních výpůjček (prodloužení výpůjčky), které jsou od roku 2000 poprvé registrovány v statistických výkazech. Nárůst prezenčních výpůjček sice není v jednotlivých knihovnách statisticky sledován, ale je patrný a souvisí s růstem volně přístupného knihovního fondu ve studovnách a v půjčovnách. V současné době je celkem 47 000 volně přístupných knihovních jednotek, což je pětina fondu, který je uchovávan v ústředních knihovnách fakult a ústavů. Zpřístupňování většího objemu knihovních fondů ve volném výběru je limitováno prostorovou kapacitou.

graf 4

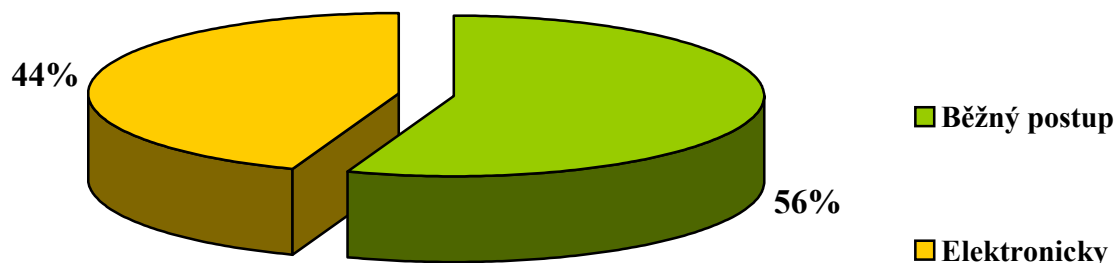
Graf č. 4 zaznamenává růst počtu uživatelů. Do tohoto ukazatele se promítá fakt, že v posledních dvou letech je studenty využívána tzv. vypůjční služba bez fakultní příslušnosti. Znamená to, že student nemusí být uživatelem pouze knihovny své fakulty, ale může využívat služby kterékoli knihovny na ČVUT, v některých případech je tedy evidován na více místech. Protože databáze uživatelů není na ČVUT společná, ale existují jednotlivé databáze fakultních knihoven, je uvedený celkový počet uživatelů výsledkem prostého součtu uživatelů evidovaných v jednotlivých knihovnách. Uživatelů, kteří jsou evidováni na více místech je asi 10%.

Provozní doba knihoven není jednotná, odvíjí se od možností jednotlivých knihoven. V některých knihovnách (FSI, FEL, MÚVS) jsou zejména studovny otevřeny do 18 nebo 19 hodin, někde to možné není, ba dokonce to není ani vyžadováno ze strany uživatelů. Snaha o prodloužení doby, kdy je možné knihovnu navštěvovat, je většinou limitována kapacitou pracovníků knihoven.

Neustálý zájem je o **meziknihovní výpůjční služby** (MVS), zvyšuje se podíl výpůjček ze zahraničí (**mezinárodní meziknihovní výpůjční služba, MMVS**). Celkem bylo na ČVUT vyřízeno 2955 žádostí, z toho aktivní 1167, pasivní 1788. Velká část této služby byla realizována formou elektronického dodávání dokumentů (graf 5). Díky využití moderních informačních technologií se doba od zadání požadavku do jeho vyřízení zkrátila na 24 hodin.

Nejrozsáhlejší službu MVS a MMVS zajišťuje Ústřední knihovna Fakulty elektrotechnické, která elektronicky dodala 70% svých požadavků.

graf 5

Elektronické dodávání dokumentů uživatelům knihoven ČVUT – tato služba byla řešena jako projekt FRVŠ. Projekt si kladl za cíl vytvořit ucelený systém pro elektronické dodávání dokumentů uživatelům knihoven ČVUT (dále EDD ČVUT) a navazoval na již započaté práce v roce 1999. Systém byl vytvořen jako webová aplikace volně přístupná z Internetu. Řešení respektuje autorský zákon (§25, odst. 1 a §37, odst. 2a) zákona 121/2000 Sb.) tak, že běžný koncový uživatel nepřijde nikdy do styku s elektronickou podobou dokumentu, má pouze možnost nechat si dokument vytisknout na některé síťové tiskárně dostupné na ČVUT. Systém udržuje digitální podobu dokumentu pouze po dobu nezbytně nutnou (do vytištění dokumentu uživatelem) a nikde ji poté neuchovává. V průběhu roku 2000 byl uveden do provozu a ukázal, že splňuje požadavky na poskytování kvalitních a rychlých meziknihovnických služeb. Byl využíván v rutinním provozu knihovnami ČVUT a Univerzitní knihovnou VŠB–TUO. Ve zkušebním provozu byl nabídnut i vybraným uživatelům ČVUT. Od začátku roku 2001 je elektronické dodávání dokumentů pro uživatele ČVUT ve standardní nabídce knihovnicko-informačních služeb na adrese <http://edd.cvut.cz/>.

Referenční, konzultační a poradenské služby poskytují knihovny individuálně na požádání. Objem těchto služeb se statisticky nesleduje, ale jejich nárůst souvisel v roce 2000 se zpřístupňováním různých elektronických informačních zdrojů. Vedle organizovaných seminářů, které byly určeny pro práci s nimi, velmi vzrostl zájem o individuální konzultace právě pro oblast elektronických informačních zdrojů.

Rešeršní služby jsou poskytovány pouze pracovníkům školy. V roce 2000 bylo z interních i externích informačních zdrojů vytvořeno pracovníky knihoven 738 rešerší (v roce 1999 to bylo 732). Objem těchto služeb se nezvyšuje, protože jednak roste úroveň informační gramotnosti uživatelů, jednak vyhledávací nástroje nad jednotlivými informačními produkty jsou stále více sofistikovanější.

Reprografické služby přímo poskytují jen některé knihovny, jinak je tato služba na fakultě zajišťována jiným způsobem.

Centrálně byla zajišťována pracovníky oddělení knihoven VIC služba **zpřístupnění informačních zdrojů v počítačové síti**. Standardní službou zůstává **správa katalogu knihovnických fondů ČVUT**, kterou provozuje oddělení knihoven VIC <http://knihovny.cvut.cz/>. Souborný katalog knihoven ČVUT obsahuje 106 000 záznamů o titulech, které tvoří fondy knihoven

ČVUT. Podrobné informace o knihovnách ČVUT a dalších aktivitách jsou umístěny na domovské stránce Knihovny ČVUT <http://knihovny.cvut.cz/>.

6. Zajištění a zpřístupnění informačních zdrojů

Do konce října 2000 měli uživatelé ČVUT zajištěn přístup k elektronickým informačním zdrojům v unikátním programu *Dialog Premier Gold Plan*. Smlouva byla uzavřena pouze na jeden rok s tím, že o její prodloužení na další období firma Dialog Corp. nestála. Takřka neomezený přístup k zahraničním databázím umožnil každému pracovníkovi školy a studentovi získat nejenom potřebné informace pro svoji práci či studium, ale díky této otevřenosti práce s elektronickými informačními zdroji získala pevné místo v nabídce knihovnicko-informačních služeb a projevil se postupný nárůst využívání těchto zdrojů. Díky této zkušenosti byly i knihovníci na ČVUT dobře připraveni na program LI *Informační zdroje pro výzkum a vývoj*, který vypsal MŠMT ČR v roce 1999 a v roce 2000. Program byl vypsán na čtyřleté období a bezesporu významně podpořil rozšíření informačních zdrojů na vysoké školy.

Pracovníci oddělení knihoven získali grant na projekt „*Zajištění základních dokumentografickýchází dat pro technické obory*“, jehož nositelem je ČVUT a spolunositeli všechny technické vysoké školy v ČR. Projekt zahrnuje zpřístupnění databází Compendex, Inspec, Iconda a Metadex, a to na období let 2000 – 2003. ČVUT se zapojilo i do dalších projektů programu LI. Stalo se účastníkem multilicence na přístup k citačním rejstříkům *Web of Science*. Připojilo se také k projektu MFF UK, který zajišťuje přístup k databázi *MathSci*. Účástí v projektu Státní technické knihovny *Multifunkční centrum Virtuální polytechnické knihovny jako zdroj informací a služeb pro oblast technických a aplikovaných přírodních věd* získali uživatelé ČVUT přístup k elektronickým verzím odborných časopisů, které docházejí do ČR, více než 200 titulů z nakladatelství *Elsevier*, více než 480 titulů z nakladatelství *Springer*. V národní licenci je zajištěn také přístup k ucelené bázi dat zpřístupňující články z 8192 periodik *Proquest5000/PCI*, která pokrývá humanitní a společenské obory, obchod, medicínu, aplikované přírodní vědy, výpočetní a telekomunikační techniku.

Pracovníci oddělení knihoven zajišťovali systém autorizace přístupu uživatelů k informačním zdrojům tak, aby bylo zabezpečeno dodržení licenčních podmínek k jednotlivým produktům a aby byl zajištěn uživatelský přístup ze všech počítačů v doméně ČVUT. Propagace zpřístupňovaných informačních zdrojů byla prováděna formou letáků, adresných informací, seminářů a v neposlední řadě vytvořením webové stránky o informačních zdrojích, která nabízí jednak aktivní přístup k jednotlivým zdrojům, jednak podrobné informace o nich, návody pro práci v jednotlivých zdrojích apod. (<http://knihovny.cvut.cz/iz/index.html>).

7. Výchova uživatelů knihovnicko-informačních služeb

Nárůst aktivit v oblasti zpřístupňování elektronických informačních zdrojů významně podpořil snahy informační výchovy, která se ukazuje nezbytnou součástí efektivního využívání zdrojů. V roce 2000 byla vytvořena pracovní skupina *Informační výchova* ve

složení: Tichá, Cívínová (FSI), Váňová (FSv), Žižková (FD), Ramajzlová, Mikušková (VIC). V návaznosti na Koncepti informační výchovy na ČVUT z roku 1999 byl stanoven program informační výchovy, který je rozdělen do třech úrovní. V říjnu 2000 byl na stránkách knihoven ČVUT zpřístupněn kurz informační výchovy pro 1. úroveň (<http://knihovny.cvut.cz/vychova/infvychova.htm>). Obsahuje takové znalosti, které lze uživatelům zprostředkovat pomocí webových stránek a není nutné využívat formy reálné výuky. Jedná se o úvod do problematiky, terminologii, základní orientaci v knihovnických službách, informačních pramenech, ve vyhledávání dokumentů apod. Znalosti 1. úrovně jsou základním předpokladem pro práci s informacemi a kurz je tedy určen především začínajícím studentům. Kurz pro 2. stupeň byl zpracován jako grantový projekt *Informační příprava uživatelů ČVUT* do FRVŠ na rok 2001.

Problematika informační výchovy byla projednána s prorektorem pro pedagogiku, který jí vyjádřil plnou podporu a tyto aktivity byly prezentovány na poradě proděkanů pro pedagogiku.

V souvislosti s rozšířenou nabídkou elektronických informačních zdrojů uživatelům ČVUT byly připraveny semináře zaměřené na jejich propagaci a efektivní využívání. Po úvodním celoškolském semináři byly připraveny pravidelné semináře na jednotlivých fakultách, které dokáží lépe oslovit cílové skupiny. Semináře byly zaměřeny na stejné téma (seznámení s konkrétními zdroji a ukázky práce s nimi) a organizovány v různých termínech a místech tak, aby všichni studenti i pracovníci ČVUT měli možnost podle potřeby se jich účastnit. Informace o pořádaných seminářích byly zveřejněny na stránkách knihoven ČVUT, akce byly podpořeny letáky, plakáty a osobním jednáním přednášejících s vedoucími kateder, učiteli, studenty.

Výchova uživatelů pro práci s informacemi (forma reálné výuky) je nejlépe propracovaná na Fakultě strojní, díky osobnímu nasazení PhDr. Tiché a Mgr. Cívínové, které se tomuto tématu věnují již řadu let. V roce 2000 uspořádaly celkem 31 akcí (v rozsahu 99 hodin výuky), kterých se zúčastnilo 373 posluchačů. V loňském roce se pravidelná výuka objevila i na Fakultě dopravní, kde Mgr. Žižková dostala prostor na Katedře dopravního inženýrství, která se rozhodla zařadit do svých osnov nový předmět zabývající se informační přípravou odborné práce, resp. projektů. Vytvoření podkladů, pomůcek pro výuku, tištěných materiálů a nákup odborné literatury financovala knihovna z prostředků získaného interního grantu (viz kap. 13).

8. Virtuální polytechnická knihovna

V březnu 2000 byla podepsána Deklarace účastníků Virtuální polytechnické knihovny (dále VPK), kterou bylo založeno virtuální společenství českých technicky orientovaných knihoven, které se rozhodly virtuálně sjednotit fondy a služby zúčastněných knihoven, koordinovat oborově zaměřenou akvizici, zejména periodické literatury (včetně nákupu multilicencí) pro zlepšení komplexní uživatelské dostupnosti k fondům zúčastněných knihoven. Podmínkou účasti v systému VPK je spolupráce při budování Souborného katalogu časopisů VPK (<http://alex.stk.cz/sk-vpk/>) a na reprografických službách vázaných na tento katalog, zvláště na službách elektronického dodávání dokumentů (EDD).

Knihovny ČVUT se k této aktivitě přihlásily a jako celek jsou zastupovány oddělením knihoven. Pracovníci oddělení se účastnili činnosti v pracovních komisích pro akvizici a koordinaci nákupu informačních zdrojů, pro souborný katalog VPK a služby VPK, pro software VPK. Dále zajišťovali návaznost systému EDD ČVUT (elektronické dodávání dokumentu uživatelům knihoven ČVUT) na systém VPK. V průběhu roku 2000 došlo k zahájení zkušebního provozu Servisního centra VPK (SC VPK). Do systému EDD ČVUT bylo doplněno také rozhraní k digitalizační aplikaci SC VPK. Díky tomu mohou digitalizační pracoviště, která byla vytvořena v knihovnách ČVUT, využívat stejnou aplikaci pro oba dva systémy. Pro tuto integraci bylo nutné pozměnit formát požadavku na elektronické dodání dokumentu. Podobnost formátu EDD ČVUT a SC VPK pak v budoucnu umožní, aby elektronická žádost o dokument ve fakultní knihovně byla v případě potřeby jednoduše přeměrována na MVS do Servisního centra.

9. Technické a programové vybavení

Automatizovaný provoz fakultních knihoven a knihoven vysokoškolských ústavů ČVUT je podporován integrovaným systémem programového vybavení, ve kterém je použit jednak software *Automatizovaná knihovna* (v minulých letech byl vytvořen pracovníky výpočetního a informačního centra) pro akvizici fondů, evidenci časopisů a výpůjční systém, jednak systém *KPSys* pro centrální zpracování fondů v režimu sdílené katalogizace, pro prezentaci knihovních fondů a vyhledávání v nich formou *Souborného katalogu* (<http://knihovny.cvut.cz>) je používán nástroj, který byl také vyvinut v oddělení knihoven. Za úspěšné lze považovat centrální zpracování fondů v režimu sdílené katalogizace (dokument je na ČVUT zpracován pouze jednou, a to ve standardizované podobě). Zpracování záznamů probíhá v jednotlivých knihovnách, odpovědnost za uložené a v katalogu vystavené záznamy má oddělení knihoven, kde pracuje tzv. supervizor, který provádí kontrolu všech záznamů před jejich uložením. Systém sdílené katalogizace vykazuje 25% úsporu práce katalogizátorů.

Integrace knihovnicko-informačních služeb je podporována dalšími softwarovými nástroji, které vytvořili pracovníci oddělení knihoven v roce 2000. Ty jednak umožňují uživatelům, aby si na webu zkontrolovali svoje výpůjčky, a jednak při rušení jejich registrace

(konec studia) má knihovník možnost prohlédnout jejich konta na všech knihovnách ČVUT. Další nástroje byly vyvinuty pro podporu elektronických služeb.

Výrazně se zlepšila vybavenost knihoven výpočetní technikou. V současné době je v knihovnách 95 počítačů. Deset z nich jsou servery a polovina celkového objemu jsou pracovní stanice pro práci knihovníků. Nedostačující je stále počet pracovních stanic pro uživatele v prostorách knihoven. Zařízení na ochranu volně přístupného fondu jsou instalována pouze na třech velkých knihovnách (Knihovna FSI má zabezpečeny dva prostory v budově fakulty na Karlově nám. a jeden v budově fakulty v Dejvicích).

	PC	Tiskárny	Kopírky	Scannery	Brány
Fsv+FA	12	3	3	1	1
FSI	29	6	2	2	3
FEL	22	4	3	2	1
FJFI	10	2	1	3	0
FD	5	1	1	1	0
KÚ	1	1	1	1	0
MÚVS	3	1	1	1	0
VIC	12	2	0	1	0
Celkem	95	20	12	12	5

tab. 7

Díky podpoře grantu FRVŠ „Elektronické dodávání dokumentů uživatelům knihoven ČVUT“, který na r. 2000 získalo oddělení knihoven, byly knihovny vybaveny skenery a ve fakultních knihovnách byla vytvořena tzv. digitalizační pracoviště pro elektronické služby.

10. Prostorové vybavení

Stejně jako v minulých letech nelze jinak než konstatovat, že prostorová kapacita knihoven ČVUT je jednoznačně nedostačující. Chybí větší počet studoven, studijní místa, možnost umístění většího objemu volně přístupného fondu, a tím i výraznější přechod na prezenční formu studia.

Počet studijních míst se v roce 2000 nepatrně zvýšil díky vytvoření malé studovny v knihovně na FJFI. Rozšířením Ústřední knihovny Fakulty strojní o novou studovnu v Dejvicích (byla otevřena na konci roku 1999) se sice počet studijních míst se zvýšil o 70, ale první rok provozu ukázal, že ani toto rozšíření nestačí, studovna je stále plně obsazená.

V roce 2000 došlo k významnému posunu v kauze výstavby Technické knihovny v Dejvicích. Vládě byl předložen *Projekt výstavby Národní technické knihovny (NTK) jako uzlu informační infrastruktury výzkumu a vývoje, vzdělávání a veřejných informačních služeb* spolu se Stavebním programem. Projekt připravila Státní technická knihovna, spolupracovali na něm i pracovníci oddělení knihoven za ČVUT. Vláda v červenci projekt schválila a doporučila MŠMT pokračovat v pracích na projektu. Do konce roku proběhla některá složitá jednání na nejvyšší úrovni (ČVUT, VŠCHT, STK a MŠMT). Pro poradu proděkanů pro vědu byl oddělením knihoven připraven materiál *Systém knihoven ČVUT – perspektivy*, který byl

přiját s tím, aby po úpravě byl předložen poradě vedení školy. Vzhledem k některým nevyjasněným krokům v souvislosti s výstavbou bylo projednávání tohoto materiálu odloženo. Nezávisle na tom proběhla řada věcných jednání mezi vedením STK a pracovníky oddělení knihoven, byla dohodnuta konkrétní spolupráce pro rok 2001.

11. Další aktivity

- **Redakční příprava publikace *CTU Research Activity Report 99***

Pracovníci oddělení knihoven věnovali velkou pozornost redakční přípravě **CTU Research Activity Report 1999**, takže publikace byla vydána v termínu a v dobré kvalitě.

V průběhu roku 2000 bylo rozhodnuto, že redakci CTU RAR 2000 převezme Vydavatelství ČVUT. V oddělení knihoven byl připraven harmonogram prací na publikaci CTU RAR 2000 a do konce roku provedeny všechny práce, které zajistily zpracování těch částí publikace, které se týkají struktury školy, pracovníků, nově jmenovaných profesorů, docentů, obhájených dizertací apod.

- **Vzdělávání knihovníků**

Knihovníci ČVUT se zúčastnili školení pro práci s elektronickými informačními zdroji. V každé knihovně ČVUT musí být pracovníci schopni poskytovat konzultační službu, příp. být nápomocni uživatelům při vyhledávání a při tvorbě rešerší. Pokračovalo další vzdělávání v oblasti katalogizační praxe. Proběhlo školení pro pracovníky tzv. digitalizačních pracovišť – podpora elektronických služeb. Na pravidelných poradách byli vedoucí knihovníci seznamováni s novými trendy knihovnické praxe, s činnostmi v odborných sekcích a s výsledky všech porad, na kterých oddělení knihoven zastupuje ČVUT. Knihovníci se zúčastňovali odborných akcí a seminářů.

- **Knihovnické aktivity – prezentace činnosti**

Knihovníci ČVUT pokračují v aktivní činnosti v různých oblastech vysokého školství a českého knihovnictví – Komise pro vysokoškolské knihovny Rady vysokých škol, Ústřední knihovnická rada MK ČR, pracovní komise Národní knihovny, Státní technické knihovny a další. Pracovníci oddělení knihoven mají na starosti aktualizaci *Adresáře vysokoškolských knihoven ČR*, <http://knihovny.cvut.cz/advs>. Pro celou knihovnickou komunitu spravují elektronickou konferenci *KNIHOVNA* a pro knihovníky z vysokých škol uzavřenou elektronickou konferenci *VYSKA*. Dále spravují elektronické konference, které jsou využívány pro práci Ústřední knihovnické rady, pro Virtuální polytechnickou knihovnu, pro knihovny sdružené v projektu LI - databáze Dialog a pro pracovní skupinu Souborného katalogu ČR–CASLIN.

Knihovníci se aktivně zúčastnili řady odborných akcí. L. Tichá vystoupila s příspěvkem „Jak přinutit uživatele k využívání elektronických informačních zdrojů“ na konferenci *Inforum 2000* (23.-25. 5. V Praze). Do programu semináře, pořádaného SKIP a ÚISK FF UK, *Automatizace v knihovnách* (12.-13. 9. 2000 v Praze) byl zařazen příspěvek o sdílené katalogizaci knihoven ČVUT (B. Ramajzlová, M. Machytková). Na 8. celostátní konferenci

Knihovny současnosti 2000 (19.-21. září 2000 v Seči u Chrudimi) měla B. Ramajzlová příspěvek „Informační výchova - klíčový problém vysokoškolských knihoven?“ Na 7. ročníku *Celostátní porady vysokoškolských knihovníků*, který se konal 17.-18.10. v Brně vystoupila B. Ramajzlová s příspěvkem „Zpráva o vysokoškolských knihovnách v roce 2000“ a L. Tichá referovala na téma „Informační výchova – pokračujeme“.

12. Personální obsazení

Počet zaměstnanců sice proti loňsku vzrostl o 1,4 pracovníka, ale toto zvýšení jde na vrub dozorům ve studovnách.

	1996	1997	1998	1999	2000
Knihovníci	33	31,75	31,05	31,25	32,8
Oddělení knihoven	5,2	4,8	4,1	3,75	3,6
Celkem	38,2	36,55	35,15	35	36,4

tab. 8

Počet pracovníků, kteří zajišťují služby systému knihoven ČVUT, je velmi malý. Nepříznivě vychází srovnání nejen se zahraničím, ale i s jinými vysokoškolskými knihovnami u nás. Jedině vysoké osobní nasazení všech pracovníků vede ke zvyšování objemu a kvality poskytovaných služeb i pro jejich rozvoj.

Oddělení knihoven svými metodickými a provozními aktivitami podporuje jednotnost knihovnické praxe a integraci knihovnicko-informačních služeb. Efektivní spolupráce v rámci systému knihoven umožňuje překonávání problémů, které jsou dány jejich rozptýlením v různých lokalitách Prahy, jejich různými velikostmi, stagnujícím počtem pracovníků, nedostatkem finančních prostředků na nákup, omezenými prostorami apod. Všechny integrující aktivity představují směr rozvoje a lze předpokládat, že jich bude přibývat. V současné době není možné, aby se sledováním vývoje, nových trendů a jejich zaváděním mohla samostatně a efektivně zabývat jedna knihovna.

13. Granty

V roce 2000 byly realizovány tyto projekty, které získaly finanční podporu:

- „Elektronické dodávání dokumentů uživatelům knihoven ČVUT“ – FRVŠ, řešitel Ing. Petr Vandrovec, Výpočetní a informační centrum
- „Zpřístupnění informačních zdrojů na CD ROM“ – FRVŠ, řešitelka Mgr. Marta Machytková, Fakulta elektrotechnická
- „Informační příprava řešení projektů v rámci projektově orientované výuky oboru DI“ – IGA ČVUT, řešitelka Mgr. Štěpánka Žižková, Fakulta dopravní
- „Zajištění základních dokumentografickýchází dat pro technické obory“ – LI MŠMT, nositel ČVUT
- „Zpřístupnění databáze MathSci matematické vědecké komunitě ČR“ – LI MŠMT, nositel UK
- „Velkoplošná multilicence na přístup do databáze Web of Science“ – LI MŠMT, nositel AV ČR
- „Multifunkční centrum Virtuální polytechnické knihovny jako zdroj informací a služeb pro oblast technických a aplikovaných přírodních věd“ – LI MŠMT, nositel Státní technická knihovna

Projekty byly podávány za ČVUT, řešitelkou nebo spoluřešitelkou je PhDr. Barbora Ramajzlová (VIC).

Do výběrového řízení byl v roce 2000 podán následující projekt:

- „Informační příprava uživatelů ČVUT“ – FRVŠ, řešitelky PhDr. Barbora Ramajzlová, PhDr. Ludmila Tichá, Mgr. Štěpánka Žižková – projekt dostal finanční podporu a bude realizován v roce 2001

14. Seznam zaměstnanců knihoven

Fakulta	Jméno	E-mail	Telefon	Činnost
FSv+FA	Mgr. Marie Kyselová	kyselova@fsv.cvut.cz	24354464	vedoucí knihovny, akvizice
	Olga Grygarová		24353733	čítárna
	Dana Hanžlová	hanzlova@fsv.cvut.cz	24354463	katalogizace
	Vesna Hudřová	petrovic@fsv.cvut.cz	24353749	výpůjční protokol
	PhDr. Lenka Krejčová	krejцова@fsv.cvut.cz	24354465	Periodika, MVS
	Eva Moravcová	moravcov@fsv.cvut.cz	24354462	expedice - sklad
	Jana Morávková	moravkov@fsv.cvut.cz	24353749	výpůjční protokol
	Bohdana Němečková	bohdana.nemeckova@fsv.cvut.cz	24354462	expedice - sklad
	Petra Váňová	vanova@fsv.cvut.cz	24354465	Rešerše, MMVS
	FSI	PhDr. Ludmila Tichá	ticha@fsid.cvut.cz	24357309 24917924
Mgr. Zdenka Cívínová		civinova@fsid.cvut.cz	24357211 24355680	rešerše, MVS, informační výchova
Jaroslava Holíková		holikova@fsid.cvut.cz	24355682	studovna Dejvice
Václav Hrdlička		hrdlickv@fsik.cvut.cz	24357481	půjčovna
Ing. Marie Kutinová		kutinova@fsid.cvut.cz	24355681	studovna Dejvice - vedoucí
Stanislav Ledinský		ledinsky@fsik.cvut.cz	24357310	studovna Karlovo nám.
Ing. Miloš Ostádal		ostadal@fsid.cvut.cz	24355682	studovna Dejvice
Ilona Poláčková		polackov@fsik.cvut.cz	24357209	katalogizace
PhDr. Zdeněk Taubler		taubler@fsik.cvut.cz	24357310	studovna Karlovo nám. - vedoucí
Jana Taublerová			24357209	fakturace, odpisy
Karel Veselý		veselyk1@fsik.cvut.cz	24357310	studovna Karlovo nám.
Iva Zámotná		zamostna@fsik.cvut.cz	24357308 290576	MVS, periodika
FEL		Marta Machytková	machytko@fel.cvut.cz	24352374
	Věra Kočová	kocova@fel.cvut.cz	24352396	MVS, MMVS
	Ludmila Kučerová	kucero@fel.cvut.cz	24353986	výpůjční protokol
	Marie Lhotáková	lhotako@fel.cvut.cz	24352374	katalogizace
	Eva Rieglová		24353986	referenční služby
	Mgr. Jana Sedláčková	sedlacko@fel.cvut.cz	24353920	periodika
	Irena Šimáková	simakova@fel.cvut.cz	24352376	akvizice
	Martina Vedralová	vedralo@fel.cvut.cz	24353920	periodika, elektronické zdroje
FJFI	Ludmila Jirsová	jirsova@br.fjfi.cvut.cz	2321488	vedoucí knihovny, akvizice, katalogizace
	Mgr. Daniela Černá	cerna@br.fjfi.cvut.cz	2321488	periodika, MVS studovna
	Zdena Chaberová	chaberova@br.fjfi.cvut.cz	2321488	výpůjční protokol
FD	Mgr. Štěpánka Žižková	zizkova@fd.cvut.cz	24221720-22, l. 227	vedoucí knihovny, akvizice, katalogizace
	Leona Šrůtová	srutova@fd.cvut.cz	24221720-22, l. 227	výpůjční protokol, periodika, MVS
KÚ	Mgr. Hana Urbanová	urbanova@klok.cvut.cz	24353562	vedoucí knihovny

Fakulta	Jméno	E-mail	Telefon	Činnost
MÚVS	Barbora Maňhalová	barbora@muvs.cvut.cz	24359153	vedoucí knihovny
	Olga Macků	macku@muvs.cvut.cz	24359153	referenční služby
VIC	PhDr. Barbora Ramajzlová	ramajzlo@vc.cvut.cz	3116104 24352914	vedoucí oddělení knihoven
	RNDr. Ivana Hájková	hajkova@vc.cvut.cz	3113630	systemový technik
	PhDr. Helena Kovaříková	kovariko@vc.cvut.cz	24352998	správce sdílené katalogizace
	Michaela Mikušková	mikusko@vc.cvut.cz	24352998	informační zdroje, informační výchova
	Ing. Petr Vandrovec	vandrove@vc.cvut.cz	24352947	systemový technik